

Aleksandra Pavićević

**INŽENJERSKE KOMUNIKACIJE
I LOGISTIKA**

Akadska misao
Beograd 2024.

Aleksandra Pavićević

INŽENJERSKE KOMUNIKACIJE I LOGISTIKA

Recenzenti

Dr Goran Đoković, vanredni profesor,
Visoka škola modernog biznisa, Beograd

Dr Petar Čelik, naučni saradnik,
Ekonomski Institut, Beograd

Izdavač

Akadska misao, Beograd

Dizajn naslovne strane

Boris Popović

Tehnička priprema

Sanja Čelik

Štampa

Akadska misao, Beograd

Tiraž

300 primeraka

ISBN 978-86-7466-998-3

Mesto i godina izdanja: Beograd, 2024.

Predgovor

Monografija "Inženjerska komunikacija i logistika" sistematizovana je tako da obuhvata osnovne pojmove osnova komunikacije i njene definicije, nivoe komunikacije, sa osvrtom na veze u komunikaciji u okviru organizacije, kao i odnos tehnologije sa komunikacijom. Na kraju prvog poglavlja Inženjerske komunikacije dat je zaključak koji sublimira aspekte i vidove inženjerskih komunikacija.

Drugo poglavlje Logistika počinje osnovnim pojmovima logistike, oblastima i ključnim aspektima logistike kroz složenu evoluciju logistike, kao i buduće promene koje će se odigrati u oblasti logistike.

Treće poglavlje Lanac snabdevanja i logistika objašnjava sam pojam lanca snabdevanja, koordinaciju lanca snabdevanja i objašnjava pojam efekta „jakog biča“. U ovom poglavlju poseban osvrt je dat na ravnoteži između članova lanca snabdevanja, upravljanje konfliktima i menadžment odnosa u lancu snabdevanja.

Četvrto poglavlje Modeli upravljanja odnosima sa kupcima bavi se infrastrukturom CRM-a i odnosom sa marketingom, investicijama i složenosti implementacije ovih modela, dok se peto poglavlje odnosi na interaktivnu komunikaciju sa potrošačima i upravljanje ključnim potrošačima.

Šesto poglavlje Osnove upravljanja kvalitetom bavi se TQM-om u odnosu na logistički sistem.

Sedmo poglavlje bavi se informacionim sistemima logistike naročito u smislu elektronske razmene podataka (EDI) i sistemima podrške u odlučivanju (DSS).

Osmo poglavlje bavi se Transportom u lancu snabdevanja i vrstama transporta. Deveto i deseto poglavlje bave se skladištenjem, čuvanjem robe i procesom rukovanja materijalima, kao i povratnom logistikom i pratećim regulativama.

Jedanaesto poglavlje se bavi samim konceptom informacionog sistema logistike u smislu optimizacije poslovanja, sistema podrške i vezom između boniteta i troškova u jednoj organizaciji.

Autor se posebno trudio da čitaocima, a naročito studentima, što jasnije prikaže celokupnu, veoma obimnu oblast, koja se izučava u okviru predmeta Inženjerske komunikacije i Logistika. Svakako, zainteresovanost studenata i šire čitalačke publike nedvosmisleno će pokazati da li se u tome uspeo.

Beograd, 2023.

Autor

Sadržaj:

I INŽENJERSKE KOMUNIKACIJE	9
Osnove komunikacije	9
Definicija komunikacije.....	9
Komunikacioni sistem.....	9
Vrste poruka i mediji	9
Jezički aspekt komunikacije.....	9
Različiti načini komunikacije.....	10
Nivoi komunikacije	10
Fonetički nivo.....	10
Semantički nivo.....	10
Nivo ponašanja	10
Organizacija i veze u komunikaciji	10
Komunikacioni sistemi	10
Hijerarhija i organizacija	10
Karakteristike komunikacije	11
Komunikacija i tehnologija	11
Komunikacija na daljinu.....	11
Tehničke potrebe i oprema	11
Poruka i informacija.....	11
Definicija poruke i informacije.....	11
Obeležja informacije.....	11
Model telekomunikacionog sistema	12
Komunikacije u organizaciji	12
Komunikacije u neformalnim grupama	12
Individualne Komunikacije.....	13
Inženjerske komunikacije	13
Inženjerske komunikacije- zaključak	13

II LOGISTIKA	15
Razvoj poslovne logistike.....	15
Multidisciplinarna oblast - logistika.....	15
Definicija logistike.....	15
Naučna disciplina i poslovna funkcija logistike.....	16
Diferencijacija logistike.....	16
Pojmovno određenje logistike.....	16
Prisutnost logistike kroz istoriju	17
Raznolike oblasti logistike.....	18
Megalogistika i globalna logistika	19
Metalogistika i mikrologistika.....	19
Interlogistika i intralogistika	19
Servisna logistika	19
Informatička logistika	19
Menadžment logistike	19
Logistika održivog razvoja.....	19
Osnovne logističke funkcije	20
Osnovni i specifični ciljevi logistike.....	20
Ključni aspekti logistike	20
Promene u definicijama logistike tokom vremena.....	21
Evolucija menadžmenta logistike	22
Integralna logistika	23
Buduće promene u oblasti logistike	24
Faktori uticaja na menadžment logistike.....	25
III LANAC SNABDEVANJA I LOGISTIKA	27
Pojam lanca snabdevanja	28
Kordinacija lanca snabdevanja	29
Efekat „jakog biča“	29

Ciklus porudžbine potrošača	31
Ispunjenje porudžbine	31
Stvaranje partnerstava u lancu snabdevanja	31
Ravnoteža između članova lanca snabdevanja	31
Efikasni ugovori i rešavanje konflikata	31
Ravnoteža u podeli profita	32
Upravljanje konfliktima	32
Sekventna i recipročna međuzavisnost	32
Fleksibilni ugovori	32
Menadžment odnosa	32
Promena uslova partnerstva	32
Oportunističko ponašanje	32
IV MODELI UPRAVLJANJA ODNOSIMA SA KUPCIMA	33
Znanje kao ključna komponenta CRM	33
Strategijski pristup CRM-u	33
Infrastruktura CRM-a	33
Odnos između CRM-a i marketinga	33
Strategijska evaluacija i izbor potrošača	33
Prednosti i investicije u CRM	33
CRM kao izvor konkurentske prednosti	34
Važnost ljudi u CRM-u	34
Sveobuhvatnost CRM-a	34
Složenost implementacije CRM-a	34
Nedostatak razumevanja CRM-a	34
Otpor promenama	34
Nedostatak sposobnosti i veština	35
Sistemska kompleksnost i nerealna očekivanja	35
Nepotpuna obuka zaposlenih i nedostatak jasnih ciljeva	35

V INTERAKTIVNO KOMUNICIRANJE SA POTROŠAČIMA.....	36
Interaktivna komunikacija sa potrošačima.....	37
Direktni marketing.....	38
Upravljanje ključnim potrošačima	39
VI OSNOVE UPRAVLJANJA KVALITETOM	41
TQM (Total Quality Management) - menadžment totalnim kvalitetom	44
Kvalitet u logistici.....	45
VII INFORMACIONI SISTEMI LOGISTIKE	46
Kvalitet informacija.....	47
Koncept informacionog sistema logistike.....	48
Slanje porudžbina	49
Obrada porudžbina.....	49
Priprema porudžbine.....	49
Isporuka porudžbine.....	49
Dužina i promenljivost ciklusa porudžbine.....	50
Elektronska razmena podataka i integrisana logistika	50
Elektronska razmena podataka (EDI)	50
Sistemi podrške odlučivanju (DSS)	50
Karakteristike upravljanja lancima snabdevanja u E-okruženju.....	51
Pružanje usluga potrošačima u logističkom kontekstu	52
VIII TRANSPORT U LANCU SNABDEVANJA.....	53
Značaj transporta u ekonomskom, sociološkom, kulturološkom, političkom, naučnom i odbrambenom kontekstu.....	53
Funkcije i značaj unutrašnjeg transporta.....	54
Vrste transporta i transportnih sredstava	55
Faktori koji utiču na odluke o transportu	55
Faktori koji utiču na izbor vrste i načina transporta.....	56
Modeli transporta i njihove karakteristike	57

DRUMSKI TERETNI TRANSPORT.....	57
Železnički transport	58
Vodeni teretni transport.....	59
Vazdušni teretni transport	59
Cevni transport	59
Kombinovani transport.....	59
Uticaj standardizacije na racionalno korišćenje transporta	59
Uticaj standardizacije na racionalno korišćenje resursa u transportnom logističkom lancu	60
Informacije potrebne za planiranje u transportnom lancu	60
Menadžment Transportom	60
IX SKLADIŠTENJE	61
Priroda i važnost skladištenja	61
Razlozi držanja zaliha u skladištima	61
Uloga skladišta u sistemu logistike	62
Uloga skladišta	63
Osnovne odluke o skladištenju	64
Osnovne operacije skladištenja	64
Skladišni sistem.....	65
Prijem i otprema robe- faze i aktivnosti	65
Operacije u procesu prijema i otpreme robe	66
Zanavljanje Robe	68
Čuvanje robe.....	69
Dizalice.....	70
Osnovni ciljevi upravljanja skladištem.....	71
Upravljanje poslovnim partnerstvima i spoljnim transportom u skladištu	73
Upravljanje spoljnim transportom	73
Upravljanje prijemom i otpremom materijala	74

Upravljanje preradom materijala u skladištu	74
Upravljanje uskladištenjem i iz-skladištenjem	75
Proces čuvanja materijala.....	75
Vrste skladišta prema mestu u procesu stvaranja vrednosti	76
Klasifikacija skladišta prema različitim kriterijumima	76
Smeštanje i skladištenje u skladišnim rezervoarima	78
Cena skladištenja i glavne vrste troškova.....	78
Izbor lokacija i broja skladišta u logističkom sistemu	79
Skladišta kao spona između proizvođača i potrošača	79
Struktura sistema, ciljevi i ograničenja	80
Optimalna lokacija skladišta	80
Izbor broja skladišta.....	80
Skladišna evidencija.....	81
Skladišnica	81
Slobodna skladišta	81
X PROCES RUKOVANJA MATERIJALIMA	82
Rukovanje Materijalom	82
Indikatori loše organizovanog rukovanja materijalom.....	82
Ciljevi rukovanja materijalom.....	83
Smernice i principi efikasnog rukovanja materijalom	83
Oprema na doku i kategorije opreme	84
Viljuškari	84
Kontejneri	85
Ostala oprema za rukovanje materijalom	86
Tipovi opreme za unutrašnji transport materijala.....	86
Oprema za ručno rukovanje materijalom i robom	86
Mehanizovano rukovanje materijalom	86
Automatizovano rukovanje materijalom.....	87

Kompjuterizovano rukovanje materijalom.....	87
Međuzavisnost robe koja se skladišti, objekata i skladišta opreme.....	88
Pakovanje opreme.....	89
Proizvodna funkcija	89
Marketing funkcija.....	89
Upotrebna funkcija.....	89
Logistička funkcija.....	90
Pojam i definicija povratne logistike.....	91
Troškovi i koristi povratne logistike.....	91
Zakoni vezani za životnu sredinu	91
Sekundarno tržište i uloga različitih kompanija u povratnoj logistici.....	92
Razlika između povratne logistike i ekološke logistike.....	92
Četiri osnovne oblasti povratne logistike	93
Direktive EU o povratnoj logistici	96
WEEE Direktiva (Waste of Electrical and Electronic Equipment):	96
RoHS Direktiva (Restriction of the use of hazardous substances):	96
Povratna logistika u kompjuterskoj industriji.....	97
Elektronski otpad u kompjuterskoj industriji	97
Povratna logistika i e-otpad.....	97
Povratna logistika u zdravstvu.....	98
Upravljanje medicinskim otpadom.....	98
Stanje medicinskog otpada u svetu i u Srbiji	98
Predlozi novih rešenja u povratnoj logistici.....	98
Tri osnovna principa reciklaže RRR.....	99
Ciljevi reciklaže	99
Šta je PET (C ₁₀ H ₈ O ₄)n i gde se odlaže?	99
XI INFORMACIONI SISTEMI LOGISTIKE	101
Značaj informacionih sistema u odlučivanju u logistici	101

Definicija informacionog sistema (IS)	101
Ciljevi odlučivanja u poslovno-logističkom sistemu	102
Optimizacija poslovanja logističkog sistema	103
Veza između boniteta i troškova	103
Koncept informacionog sistema logistike.....	104
Slanje porudžbine	104
Obrada porudžbine.....	105
Priprema porudžbine.....	105
Isporuka porudžbine.....	105
Sistemi istraživanja i obaveštavanja	105
Snimanje okoline	106
Sistem podrške odlučivanju.....	106
Važnost baze podataka.....	106
Sistem izveštaja i izlaza	106

I INŽENJERSKE KOMUNIKACIJE

Osnove komunikacije

Definicija komunikacije

Komunikacija je složen proces koji se može proučavati iz različitih perspektiva, uključujući tehničku, socijalnu, psihološku i mnoge druge. Na suštinski način, komunikacija obuhvata različite aspekte poput saopštavanja, uspostavljanja veza, međusobnog ophođenja, fizičkog dodira, prenosa ideja, informacija, naređenja ili instrukcija. Svrha komunikacije je omogućiti primaocu da tačno razume šta se od njega traži.

Komunikacija se koristi kako bi se izrazila određena stvarnost i uticala na percepciju te stvarnosti, čime se ostvaruje uticaj na ponašanje i odluke pojedinca ili grupe.

Komunikacioni sistem

Komunikacioni sistem sastoji se od komunikacionih partnera i komunikacione veze između njih. Ključni element u ovom sistemu je komunikacioni kanal koji se koristi za prenos poruka. Poruke se prenose u obliku sadržaja razmišljanja, koje se zatim transformišu u signale, bilo zvučne ili električne prirode. Prijemnik na drugoj strani rekonstruiše poruku koristeći svoje prethodno znanje.

Vrste poruka i mediji

Poruke se prenose na različite načine. To može uključivati akustičke signale (govor, alarmi), optičke signale (pismo, vizualni signali), električne signale, itd. Svaki od ovih signala zahteva poznavanje jezika komunikacije i pravila međusobnog sporazumevanja kako bi se razumeo i tumačio.

Poruke mogu biti prenesene putem različitih medija kao što su zvuk, svetlost i električni provodnici. Na primjer, vazduh se koristi za prenos zvuka, dok svetlost omogućava čitanje, a električni provodnici prenose električne signale.

Jezički aspekt komunikacije

U svim oblicima komunikacije koriste se signali koji se mogu razumeti samo ukoliko se razume jezik komunikacije. Pravila komunikacije i kodovi za prevođenje poruka u signale su od suštinskog značaja.

Različiti načini komunikacije

Komunikacija može biti ostvarena putem različitih sredstava. Ovo uključuje gestove, pokrete, jezičke znakove, simbole, slike, pisma i mnoge druge. Pisma, na primer, su posebno važna forma komunikacije zbog svoje trajnosti i mogućnosti reprodukcije.

Gestovi, crteži, slike i pokreti često imaju duboko simboličko značenje, dodatno obogaćujući komunikaciju.

Nivoi komunikacije

Fonetički nivo

Komunikacioni sistem možemo razdvojiti na tri različita nivoa. Prvi nivo je fonetički nivo, koji se odnosi na zvuke i vibracije povezane sa jezikom komunikacije.

Semantički nivo

Semantički nivo obuhvata značenje poruka i može stvarati izazove, naročito prilikom prevođenja između različitih jezika. Semantički dobar govor može imati fonetičke nedostatke, dok fonetički ispravan govor može biti semantički neadekvatan.

Nivo ponašanja

Treći nivo komunikacije predstavlja prevođenje iskustava pojedinca u opažljive radnje. Ovaj nivo je često nazivan nivoom ponašanja i uočava se kao reakcija na fonetički nivo.

Organizacija i veze u komunikaciji

Komunikacioni sistemi

Komunikacioni sistemi mogu biti pojedinačni ili masovni, a u masovnim komunikacijama, veliki broj učesnika može komunicirati direktno ili indirektno. Ove komunikacije se mogu odvijati sa različitim ciljevima i sadržajima poruka.

Hijerarhija i organizacija

U organizacijama, komunikacija igra ključnu ulogu u razmeni informacija između različitih hijerarhijskih nivoa. Komunikaciona veza može biti jednokratna ili dugotrajna, a obim poruka se može razlikovati.

Karakteristike komunikacije

Komunikacija može biti željena ili neželjena, dobrovoljna ili prisilna, prijatna ili neprijatna. Osim toga, komunikacija može biti uspostavljena slučajno ili planirano.

Komunikacija i tehnologija

Komunikacija na daljinu

Komunikacija na daljinu zahteva odgovarajuću opremu, bilo za prenos poruka ili materijala. To može uključivati telefone, fakseve, radio i televiziju, kao i razmenu dokumentacije.

Tehničke potrebe i oprema

Razdaljina između komunikacionih partnera zahteva posebnu opremu, kao što su naočare ili slušni aparati. Oprema mora da zadovolji brzinske, udaljenosne i obimne zahteve komunikacije uz minimalne smetnje.

Poruka i informacija

Definicija poruke i informacije

Poruka se može opisati kao niz diskretnih ili neprekidnih događaja koji se odvijaju u vremenu. Ova struktura poruke je tehničke prirode i ne nosi semantičko značenje.

Informacija, s druge strane, predstavlja sadržaj poruke, pod uslovom da se poruka može razumeti. Informacija je kvantifikovana i merljiva poruka i čini jedan od tri ključna elementa u svim sistemima: materiju, energiju i informaciju.

Informacija je oblikovana tako da bude korisna i ima odgovarajuće značenje za ljudske potrebe. Ona pomaže u povećanju nivoa znanja, oblikovanju javnog mnjenja, olakšava donošenje odluka i smanjuje iznenađenja.

Obeležja informacije

Informacija ima nekoliko ključnih obeležja:

- Relevantnost: Informacija je relevantna kad je povezana s opštom važnošću događaja na koji se odnosi ili s važnošću događaja za korisnika informacije u datom trenutku.
- Reprezentativnost: Reprezentativna informacija opisuje karakteristike događaja na način koji odražava opšti, posmatrački i korisnički aspekt.